

MAANÕUKOGU

Protokoll nr. 70.

Koosolek 27. detsembril 1918 Toompea lossi Valges saalis,
Tallinnas,

Koosolek kell 4 p. l.

Koos oli 33 maanõunikku: P. Põld, K. Saral, J. Kärner, A. Ostra, J. Raamot, J. Parik, Jul. Seljamaa, F. V. Mikkelsaar, T. Kuusik, Ed. Kansmann, J. Kurviits, K. Baars, J. Koort, M. Meos, T. Laur, H. Riiberg, J. Lehman, A. Birk, Hans Roos, K. Virma, J. Reintam, Victor Neggo, J. Temant, Joh. Kuk, K. Grau, A. Veiler, J. Lasn, K. Päts, Chr. Arro, K. Partis, J. Kalm, A. Podrätshik, J. Jaakson.

Koosolekut juhatab esimees A. Birk.

Protokollki kirjutab sekretäri vanem abi V. Neggo.

Päevakord:

1. Soome Eesti Vabasalkade Moodustamise Toimekonna üleskutse.
2. Ajutise Valitsuse aruanne.
3. Asutava Kogu valimiste edasilükkamine.
4. Riigikontrolli loomise küsimus.
5. Läbirääkimised.

1. Soome Eesti Vabasalkade Moodustamise Toimekonna üleskutse.

Sekretäri vanem abi V. Neggo loeb Soome Eesti Vabasalkade Moodustamise Toimekonna üleskutse Eesti vennasrahvale ette. (*Vaata lisa nr. 1*).

Üleskutse võetakse kiiduavaldusega vastu ja peaminister K. Pätsi ettepanekul otsustatakse toimekonnale ja Soome rahvale järgmine vastus saata. (*Vaata lisa nr. 2*).

2. Ajutise Valitsuse aruanne.

Peaminister K. Päts kannab sõjainisteriumi aruande ette. Ta jutustab sellest, kuidas meil sõda alates esialgu kedagi muud kui õpilasi kätte saada ei olnud ja tuletab soojade sõnadega meelde nende noorte vägilaste vapraid tegusi. Isegi Saksa ohvitserid, vanad sõjamehed, on vaimustusega nende tegudest kõnelenud. Narva all võitlesivad nad vahvasti, kuni nad ülejõu läbi sunnitud olid linna vaenlase kätte andma. Langesid ka feised linnad, nende vapruste päälle vaatamata. Aga üht asja, mida nad on kätte saanud ja mis on otsust andva tähtsusega, tahaksin siin meelde tuletada. Kuu aega andsid nad meile võimalust ennast organiseerida. Eesti ajalugu ei saa iialgi äraunustama oma noorte sõjameeste vaprust. Kuid nad on ka häbistajaks sellele osale Eesti selts-

konnast, kes rahulikult kodu istus ja muud ei mõistnud teha, kui hädaldada ja teisi arvustada sel ajal, kui meie õppiv noorsugu oma verd valas visadusega isamaa piirisi ülejõu vastu kaitses.

Kuulutati vabatahtlikkude mobilisatsioon välja ja kui see ei aidanud — sundslik. Kuid ka see ei ole lootusi täitnud. Oleks arvama pidanud, et just jõukamatest ringkondadest, kellel põhjust oli oma vara kaitsta, peajasjalikult meile abi juure tuleb, kuid just need on põikleval seisukohal. Pidi määrusi väljakuulutama, nagu 15-aastase sunnitöö karistus neile, kes väeteenistusest ära jooksevad. Selle päale tuli küll mehi kokku, kuid võitlejad ei tulnud juure. Mehed lasid ennast riigi poolt varustada ja — jooksid ära. Kindlaid arvusi meil nende kohta ei ole, aga väeliinilt on vähemalt paartuhat meest ära jooksnud. Pidime surmanuhtluse välja kuulutama, kuid ka see ei aidanud täiesti. Peame ka tunnistama, et seltskondlised asutused mitte täiel moodsul oma kohust ei täitnud. Kui meie rahvas oleks aru saanud, et meie kõik, olgu mis parteist ja kihist tahes, oma kohust täitma peame, siis oleksime kahtlemata edasi jõudnud ja vaenlane ei oleks mitte nii kaugel meie maa sees. Selle asemel on kahtlustamine, peata ümberjooksmine ja süüdistamine maad võtnud. Seltskonnas loodeti võera abi päale. Arvati: liiduriigid saadavad siia abi ja meil pole muud teha, kui päält vaadata. Süüdistati Ajutist Valitsust, kui abi ei tulnud, selles, et ta mitte kõik abisaamiseks teinud ei ole, mis tarvis, et inglase abi ammu juba siin oleks olnud, aga Ajutine Valitsus töötada sellele vastu. Sellesarnased jutud käivad ringi ja igaüks seletab, et ministeriumi ametnik, ehk muu kompetent isik seda ise seletanud. See kõik on ilmaaegne süüdistus Ajutise Valitsuse vastu. Ajutine Valitsus ei ole midagi tegemata jättnud, et välist abi Eestimaa jaoks saada. Ei ole ka kontsessioonide tegemisest tagasi kokkunud. Neid juttusi laotavad laiali need, kes meie riigi loomist ei soovi. Kuu jooksul oleme, kõigi süüdistuste ja muude takistuste päale vaatamata, niikaugelt jõudnud, et sisemine korraldus ministeriumides loodud on. Suureks sammuks ühtlasi töö juure edasi on see, et nüüd terve sõjaväeline kaitse ühe isiku, kindral Laidoneri, kätte on koondatud. Ka post ja telegraf on sõjavägede ülemjuhataja alla antud. Ka sõjavarususe asi lonkas. Nüüd on asi siiski paremaks muutumas. Soome- ja Inglismaalt

oleme kuulipildujaid, suurtükka ja muud sõjavarustust saanud. Muidugi ei saa veel ütelda, et meil juba pööre kaitse asjus olemas on. Ei, pööret ei ole veel olemas, on ainult lootus, et pööre tuleb. On märgata, et vabatahtlikuid salku looma hakatakse. Siin on jällegi meie õpiv noorsugu see, kes läikival silmal isamaa eest surma läheb. Ajutine Valitsus astub välisesituse läbi sammusi abi saamiseks. Ta on Inglise laevastikuga ühes tulnud Inglise volinikuga läbirääkimisi samas sihis pidanud. Soomemaalt tuleb vabatahtlikka suuremal arvul, kui seda esialgu oleks loota võinud. Ka Inglise laevastik on meile suurt abi andnud. Igale ühele on selge, et kui Inglise laevastikku mitte Tallinna all ei oleks olnud, siis Tallinna linn enamlaste laevade pommide rahet tunda oleks saanud. Praegu tuli teade, et Inglise laevad veel teise enamlaste laeva kinni on püüdnud. (Kiiduavaldus.) Liiduriigid on seega meile juba abi andnud ja saavad seda ka edespidi tegema. Ei maksa hädaldada. Kõige päält aga teeme ise oma eksami hästi, siis võime ka liitlaste abi päälle loota. Meie peame oma selja kindlaks ajama. On palju vigasi tehtud; nendest vigadest saame aga üle, kui meie mitte ainult hädaldada ei taha. Kui meie teatava aja jõuame seista, siis võime loota, et meile ka väline abi ikka suuremaks läheb. Meie oleme organiseerimata olnud; oleme kolme vägivalla valitsuse all selga küürutama pidanud. Esiti Vene tsarismuse, siis enamlaste ja lõpuks sakslaste raudse rusika vägivalla all. See on meid nõrgaks teinud. Oleme ära unustanud oma esivanemate visa võitlust vaba Eesti eest. Seisukord on raske, kuid mitte lootusetu. Julged mehed tulevad väljastpoolt vennasrahvast aitama, julged mehed omalt maalt tõttavad piirisi kaitsma. Sellepärast julgust ja ühiselt käed tööle! (Kiiduavaldus).

Esimees A. Birk küsib, kas soovitakse peaministri aruande üle läbirääkimisi alustada või soovitakse enne ka teisi aruandeid ära kuulata.

Mn. J. Temanti ettepanekul otsustatakse enne kõik aruanded ärakuulata ja siis nende kohta läbirääkimisi alustada.

Mn. J. Seljamaa annab aru oma tegevuse üle Venemaal ja kirjeldab Venemaa praeguseid olusi.

Venemaal olid Ajutise Valitsuse esitajateks polkovnik Laidoner ja mn. J. Seljamaa. Esituse tegevus avaldas ennast kolmes sihis: Eesti asjade selgitamine Venemaa seltskonnas ja ajakirjanduses. liitriikide esitajate informeerimine Eesti asjade seisukorraga ja Vene nõukogude valitsuse juures Bresti lepingu küsimuse lahendamine. Vene seltskonnas valitses arvamine, nagu oleks Eesti Maapäev Saksa okkupatsiooni väed siia kutsunud. Kodan-

lised ringkonnad Venemaal olid Eesti iseisvuse mõttele risti vastu. Enesemääramisest kõneldi küll, aga teda Balti rahvaste jaoks maksvaks tunnistada ei tahtud. Kuid ka sotsialistlikes ringkondades ei olnud enesemääramise poolt. Kutsusime näituseks kõikide sotsialistlike parteide esitajad kokku ja püüdsime neile selgitada, et kõik sotsialistlikud vene erakonnad Eesti enesemääramise õigust toetama peaksid. Teoreetiliselt lubati Eestile küll enesemääramist, kuid faktiliselt ei astunud ükski sotsialistlik erakond meie enesemääramise toetamiseks ühtki sammu. Ka enamlasted, enesemääramise mõtte kõige südikamad kaitsjad, ei leidnud võimaliku olevat Eestile enesemääramist täiel ulatusel lubada. Sellele otsusele jõudsin Joffega isiklikult mitmel korral kokku puutudes. Ka enamlus on Venemaal imperialistlik. Ajakirjandusega oli lugu siiski parem. Meil oli, ehk küll suurte raskustega, võimalus kodumaalt teateid saada ja nende teadete põhjal oli võimalus ajakirjandust informeerida. Teine ülesanne oli meil liit- ja erapooletute riikide esitajate informeerimine. Neile näitasime ära, et Eestimaa Saksa okkupatsioonist ainult siis vabaks saab, kui printsiip, mis 15. novembril 1917 a. Eesti Maapäeva poolt vastu võeti, ka nende poolt maksvaks tunnistatakse. Igalt poolt tuldi sellele mõttele vastu. Inglise-, Prantsus- ja Skandinaavia riikide esitajad olid meie soovidele häatahtlikud. Kõige raskem võitlus oli meil enamlastega ja iseäranis meie Eesti enamlastega. Kui Joffele ütlesin, et Eesti ennast demokraatlike vabariigiks väljakuulutanud on, siis ta seda milgil tingimisel maksvaks tunnistada ei tahtnud. Enesemääramist lubasid meile enamlasted küll, kuid Eesti pidi olema nõukogude vabariik kogu Venemaa tsentraliseeritud nõukogude vabariigis. Eesti enamlasted agitöörisid kõige jõu ja abinõudega meie vastu. Nende kujutusel olid ringkonnad, kes sakslasi meie maale kutsusid, needsamad, kes nüüd ennast Ajutise Valitsuse ümber koondavad. Ajakirjanduses oli Eesti enamlastel suur mõju, kuid nõukogude valitsuse juures neil seda esialgu ei olnud. Nad süüdistasid üksteist varguses ja muus kuritegevuses, nii et mitmeid neist aresteeriti. Nii ütles, näituseks, Joffe, kui temaga Ajutise Valitsuse üle kõnelesin, et vaadake missugune oli teie nõukogude valitsus — vargad j.n.e. ja andis märkata, et ega teie Ajutine Valitsus ka parem ei või olla. Eesti enamlastel ei olnud mingisuguseid teateid meie sisemiste olude kohta. Seda nägime sellest, et nad meid palusid neile Eesti sisemiste olude selgitamiseks tarvisminevat materjali saata. Kuid kõige selle päälle vaatamata, et neil aimugi ei olnud meie sisemiste olude kohta, süüdistasid nad meid edasi. Vene nõukogud olid korra juba valmis meie Maapäeva

Eesti rahva esitajaks tunnistama, kuid meie enamlased töötasid igatpidi selle vastu, tähendades, et Eesti töörahvas Eesti Maapäeva ei tunnista ja kui Vene nõukogud maapäeva tunnistaksid, siis nad oma autoriteedi töörahva ees kaotaks. Sellepärast nad tunnistasid juba enne Riia kokkulapituid landesraati meie soovide ettekandjaks, mis selgeks tõenduseks on sellele, et meie enamlased sakslastega koos töötasid ja just nemad need olid, kes oma tegudega asja niikaugemale tahtsid viia, et Saksa vägi meie maa okkupeeriks. Pääle seda, kui Bresti rahuleping tühjaks tunnistati, asusid meie enamlased seisukohale, et kõikide väikeste rahvaste, kes Vene ja Saksamaa vahel elavad, eraldamise püüded ärahävitada tulevad selleks, et Vene ja Saksa enamlus teine teisele kätt võiks pakkuda. Kõneleja arvab lõpuks, et Venemaa praegu mitmes sihis peab võitlema ja sellepärast meie raskest seisukorrast jagu võib saada, kui sõnu vähem, rohkem aga tegusid teha. (Kiiduavaldus).

Rahaminister J. Kukk kannab ette rahaministeriumi aruande:

„Alguses tuli tegevusesse astuda tühja kassaga, nagu see juba maanõunikudele teada. Selle tühja kassa täitmiseks lubas Maapäev lühikeseajalist sisemist laenu 30.000.000 marga suuruses realiseerida, ühtlasi Ajutisele Valitsusele luba andes ka väliseid laenusid teha. Sisemise laenu realiseerimisel on kokku tulnud 3—4 miljonit. Välist laenu oleme saanud Soomest 10 miljonit marka. Sellest on 6 miljonit juba ära tarvitatud. % sellest summast on riigi kaitse kuludeks läinud. Väljaminekud, iseäranis riigikaitse, nõuavad suuri summasid. Sellepärast tuleb uusi sissetulekuid soetada. Harilikud sissetulekud — riigimaksud ja sissetulekud riigi varandustest — ei ulata ka siis mitte, kui meie maa puutumata oleks, olgugi, et ministeriumil uute maksude kavatsused, nagu sissetuleku maks, päranduse maks ja varanduste juurdekasvu maks, väljatöötatud on. Tuleb laenu väljast otsida. Siis tuleb esimeses reas jälle vennasrahvalt Soomemaalt laenu nõutada, milleks ka nõusolek avaldatud. Kuid mõlemad Soome laenud on lühikeseajalised, sellepärast ainult hädapärasest tarvitatavad. Sellepärast tuleb laenu pikemaajalist ja osalt kullas muretseda kaugemalt ja nimelt Inglismaalt. Selle laenu abil looks ja kindlustaks meie oma iseseisva rahasüsteemi. Riigipanga loomine on otsuseks tehtud. Ehk võib juba uueaasta algul oma riigipanga käima panna. Oma rahamärkide kindlustuseks on pääle välise laenu meie omal riigil varandusi. Kuulujutud ei ole õiged, nagu oleks meie maa varandusi või sissetulekuid ära panditud, monopolide või muul kujul ära lubatud. Raha asjus tuleb, nii öelda, peost suhu elada.

Maanõunikud tehku selleks kohtadel tööd, et sisemist laenu jõudsalt ostetaks ja maksud korralikult makstaks, sest see on ju meie oma riik, mille loomisel meie praegu kõigi jõududega töös oleme.“

Toitlusminister J. Raamot annab aru toitlusministeriumi tegevuse üle:

„Viie nädala eest olin arvamisel, et meil leiduvate tagavaradega võimalik on hästi läbi saada. Nüüd on asi aga muutunud. Tartu maakonna vili ja Rakvere maakonna kartuled on meil peaaegu kõik kaduma läinud. Esialgu pidime rekvireerimisi toimetama raskel ajal, kui raudteed ja maakonna valitsuste asjaajamine alles Saksa valitsuse käes olid. Sellele järgnes raudteelaste streik, mis mitu päeva kestis. Lõppeks tungisid enamlaste väed edasi. Sellepärast oleme Tartumaalt saanud hoopis vähem, kui esialgu arvasime. Teine vijarikas maakond — Viljandimaa — ei ole veel seda annud, mida loota oli. Paide maakonna jätsime esialgu tagavaraks ja ei pannud sääl rekvisitsioonisi toime. Pean, kahjuks, tähendama, et koha pääl maakondade ja valdade valitsuste tegelaste pääle mitte lootma ei võidud jääda, — pidi tihti siit saatma isikuid, kes päälekäimistega ja ähvardustega siiski viimasel ajal vilja kokku on saanud ajada. Kui samas tempos edasi läheb, nagu viimastel päevadel, kus asi natukene paremaks on muutunud, siis võime 10 päeva pärast öelda, et kahe kuu tagavara Tallinnas koos on. Ja pääülesandeks toitlusministeriumil on ikkagi Tallinna toitmise. Kuid kindel on, et meie kõige pääle vaatamata oma tagavaradega mitte uue lõikuseni läbi ei saa. Sellepärast oleme esitajaid Inglismaale saatnud, kes säält 10.000 tonni, s. o. 600.000 puuda vilja ostma peavad. Samuti astutakse Norras samme, et säält 10.000 pütti heeringaid osta. Sinna saatsime selle kavatsuse teostamiseks kaks asjatundjat, kes juba enne Norra heeringatega kaubelnud ja kellel sääl ühendusi. Ei saa ka Tallinna linna valitsusele etteheidet tegemata jätta, et see oma kohust täitnud ei ole. Käisin ammugi linnavalitsusele pääle, et see omale Rakvere maakonnast kartulid muretses. Seda on aga Tallinna linnavalitsus tegemata jätnud. Arvan aga, et kui meil kõik kavatsused täide lähevad, siis ei maksa suurelt toitlusasja pärast mures olla.“

Mn. K. Ast: „Kui enamlased siia sissetungivad, siis oleme kõik kaotanud. Sellepärast huvitab meid loomulikult kõige rohkem sõjaministri aruanne. Et kõik mitte nii ei ole läinud, kui soovisime, siis on nii mitmelt poolt rahulolematuse tekkinud. Ja kui meie ainult faktide rea ette toome, siis on meil ka täiesti põhjus Ajutist Valitsust süüdistada. Kui näituseks mobilisatsioon ei ole korda läinud, siis on selles muidugi süüdi valitsus. Ka koha-

likud organid on süüdi; kuid siiski on materjali nii palju, et valitsust stüüdistada põhjust leidub. Kui meie aga kõike asjalolu läbikaalume, siis peame nõus olema vanasõnaga: „Kõiki mõista on kõiki vabandada“. Sõjaminister K. Päts on isegi juba öelnud, et mitmed vead valitsuse poolt on tehtud. Raskeid olusid silmas pidades on aga võimalik valitsust vabandada. Mida aga mitte andeks anda ei või, see on meie seltskonna ja peaausjalikult meie jõukamate kihtide vastutulematuse Ajutise Valitsuse puüetele. Tuimus ja hooletus valitseb nende ringkonnas. Kuid ka teistes kihtides on lubamata asju ette tulnud. On püütud segadust luua meie rahva hulgas. Kahju hakkab, et meie rahvas ei ole leidnud vääramata, kindelt kodaniku-meelt. Kui meil seda pea ei leidu, siis võib kindel olla, et meie iseseisvusest midagi välja ei tule.

Aruannetest järgneb, et meie oma abiga välist vaenlast välja tõrjuda ei jaksa, vaid sunnitud oleme välist abi, kui seda meile antakse, tänuga vastu võtma. Peame pinda looma väljamaal meile abi andmiseks.“

Abisekretär V. Neggo kannab ette Vanematenõukogu poolt väljatöötatud deklaratsioonid Eesti rahvale (*vaata lisa nr. 3*) ja kogu maailma demokraatiale (*vaata lisa nr. 4*), mis üleüldist hääkskiitmist leiavad.

Mn. P. Põld küsib siseministri käest, mis otstarbeks maakondades kavatakse Ajutise Valitsuse komissarisi ametisse seada.

Siseminister A. Peet vastab selle küsimuse peäle tähendades, et maakondades ja iseäranis valdades tihtipäele Ajutise Valitsuse määruseid ja käskusi täitmata on jäetud. Sellepärast on tarvilik isikuid ametisse panna, kes ühtlustaksid omavalitsuse ja keskvalitsuse tegevuse, kes selle järel valvaks, et kohtade pääl mitte määrusi maksma ei pandaks, mis keskvalitsuse määrustele risti vastu käiks. Kui meil seaduslist korda ei ole, siis ei saa meie ka mitte midagi korda saata. Ainult selleks, et kindlat korda luua saadetakse komissarid välja. Neil on laiad volitused kaasas, neile antakse õigus seadusevastaselt toimetavaid ametnikka ametist kõrvaldada ja neid kohtu alla anda, neil on õigus ka uusi ametnikka oma heaksarvamise järele nimetada. Oma tegevuse eest vastutavad nad ainult Ajutise Valitsuse ja kohtu ees. Erakorralisel ajal peame erakorralisi korraldusi looma.

Toitlusminister J. Raamot toob näituse, kuidas maakonna valitsused koha pääl, ilma valitsusele teatamata, oma moodsid asju ajavad, mille läbi meil näituseks palju vilja on Tartu jäänud. Pääle seda, kui kohalikud esitajad ammu juba Viljandi olid põgenenud, tõi Toitlusminis-

teriumi asemik A. Oinas sealt veel 6 vagunit vilja Tallinnasse. Niisuguseid näituseid on palju. Kõneleja tähendab ka selle peäle, kuidas Tallinna linna toitlusameti esimees ½ naela leiba töölistelt ära võttis, Toitlusministri korraldusele risti vastu töötades.

Mn. A. Veiler: Meil igatsetakse näha tugevat valitsust. Meie peame sellepärast terve rahvaga toetama oma valitsust ilma „aga“ta. Seda toetust meie ei näe. Iseäranis aga vähe toetust näeme meie jõukamate kihtide poolt. Kui tähelepanemist pööratakse nende väejooksikute peale, kes põgenevad väerindadelt, siis peame ka nende väejooksikute peale tähelepanemist juhtima, kes Kaubandus- ja Tööstusministeriumis käivad väljamaale sõitmiseks sõidulubasid nõutamas ja kelle jaoks üks Tartu esitaja küsis, kas neile ei saaks teenistust muretseda sõjaväestaabides kirjutajatena. Meie peame omale sarnase aparadi looma, nagu see meie vastastel on. Peame leidma mehi, kes sama kindlalt igasuguste väejooksikute vastu võitlevad, kui enamlased oma surve abinõudega. Meil on seadus maksmas, et maad antakse neile, kes maad kaitsevad, seda seadust peaks täiendama, et maad äravõetaks neilt, kes maad ei taha kaitsta. Tööerakond toetab valitsust ilma mingisuguse „aga“ta, aga ta nõuab ka, et sisemist võitlust peetakse nende vastu, kes meie valitsuse vastu töötavad.

Mn. K. Parts tervitab valitsuse sammu komissarisi ametisse panna. Soovitab aga, et vähemates ringkondades, nagu valdades samade volitustega isikud nimetataks. Ka miilits tuleks reorganiseerida. Ta tuleks tsentraliseerida, et sinna saaksid energilised töövõimjad isikud ametisse seatud. Kõneleja teeb järgmise ettepaneku: „Miilits reorganiseeritagu koha pääl selles sihis, et miilitsa korraldus tsentraliseeritaks.“

Mn. J. Leemann vastab toitlusministrile etteheite peäle, nagu ei oleks Tartu varustusamet kõik teinud, mis tarvis. Minister kõneleb, et siia on toodud Tartu- maalt pääle asutuste evakueerimise veel vilja. See vili tuli siia ainult selle tõttu, et Tartu esitajad Tartust ärasõites valdades käsud välja andsid vili Tallinna toimetada.

Siseminister A. Peet arvab mn. K. Partsi ettepaneku kohta miilitsat reorganiseerida ja valdades isikuid nimetada, kes koha peal Valitsuse käskude täitmise järel valvaksid, et see mitte ei lähe, sest meil on võimata suurt hulka väikseid ametnikka ametisse panna. Kõike neid kohuseid peab täitma komissar. Ka miilitsa reorganiseerimise eelnõu väljatöötada ei ole kerge. Praegu olemasolevad asutused peavad esialgu oma ülesannet edasi täitma. Edasi teatab minister, et

suuremad alevikud linnadeks ümber muudetakse.

Mn. K. Parts arvab, et üks komissar maakonnas selle tööga valmis ei jõua. Ta on sellega nõus, et tema ettepanek mitte hääletusele ei tule, kui minister ütleb, et kava väljatöötataks. Kuid Kerenski aegne miilitsa korraldus peab muudetud saama.

Mn. V. Mikkelsoo: Mikspärast peab Tallinnast saadetud isik parem olema, kui kohaliku rahva poolt valitud isik. On komissaride instituudi vastu.

Mn. J. Temant vastab mn. A. Veilerile, tähendades, et arvustamine sel korral mitte karvustamine ei ole. Soovitab projektid vastu võtta. Mitte ainult jõukam kiht ja taluperemehed ei ole oma kohuseid täitmata jätnud, ei, ka tööliste kiht on palkasi juure nõudnud ja riik peab selleläbi miljonid väljaandma, rahaliselt raske seisukorra peale vaatamata, nii et haigus üleüldine on. Peame minevikule risti peale tegema ja tulevikule elama. Küsimus seisab selles: Kas tahame kõik kaotada, et üht osa varandust ja elu päästa. Peame kindlad olema välise kaitse asjus.

Mn. M. Meos: Meil ei ole võimalust olnud ennast korraldada, sellepärast ei või meile ka seda ette heita, mida etteheita võiks organiseeritud rahvale. Teeb järgmise ettepaneku: „Panen ette võimalikult pea sammusid astuda, et korralik välimine abi meie kodumaad enamlike ikke alt peastaks.“

Mn. J. Parik vastab mn. M. Meosele, et praegune koosolek mitte ei saa teesid otsida, kuidas välist abi saada.

Mn. K. Parts ja M. Meos võtavad oma ettepanekud tagasi.

Võetakse hääletamisele deklaratsioonid „Eesti rahvale“ (*vaata lisa nr. 3*), ja „Kogu maailma demokraatiale“ (*vaata lisa nr. 4*).

Kõik hääletavad poolt.

Peaminister K. Päts teatab, et tänase merelahingu tagajärg teine kinnipüütud enamlaste laev on. (Kiiduavaldus).

Peaministri K. Pätsi ettepanekul otsustatakse Briti valitsusele telegrammi läbi tänu avaldada. (*Vaata lisa nr. 5*). (Kiiduavaldus).

Ka teistele liiduriikidele otsustatakse Ajutise Valitsuse ettepanekul tervitustelegrammid saata. (*Vaata lisad nr. 6, 7, 8 ja 9*). (Kiiduavaldus).

3. Asutava Kogu valimiste edasilükkamine.

Abisekretär V. Neggo loeb Asutava Kogu valimiste Peakomitee kirja (*vaata lisa nr. 10*) Asutava Kogu valimiste edasilükkamise kohta ette ja ka Vanematenõukogu ettepaneku Asutava Kogu valimiste edasilükkamise asjus:

„Asutava Kogu valimiste Peakomitee teadaannet teatavaks võttes ja sõjalist olukorda silmas pidades, otsustatakse Eesti Asutava Kogu valimisi edasi lükata ja Peakomiteele ühes Maapäeva eestseisuse ning Vanematekoguga õigus anda seal, kus need katkenud, oma äranägemise järele valimise eeltöid jätkata ning uut valimiste tähtaega, kui ka Asutava Kogu kokkutulemise päeva kindlaks määrata.“

Vanematenõukogu ettepanek võetakse vastu.

4. Riigi kontrolli loomise küsimus.

Esimees A. Birk kõneleb riigi kontrolli sisseseadmise vajadusest ja paneb ette riigikontrolööri nimetamist anda sama kogu kätte, kes peaministri nimetas.

Peaminister K. Päts näitab ära, kui tarvilik kontroll on. Iga ministeerium tarvitseb kontrolli. Soovitab tingimata kontrolli sisseseada.

Selle ettepaneku poolt kõik.

Mn. K. Saral teeb kontrolööri ametisse seadmise kohta ettepaneku seda eestseisuse ja Vanematenõukogu hoolde jätta.

Ettepanek võetakse ühel häälrel vastu.

5. Sessiooni lõpetamine.

Esimees A. Birk teeb eestseisuse nimel ettepaneku sessiooni lõpetatuks tunnistada ja Vanematekoguga volitada, kui tarvis Maapäeva uuesti kokku kutsuda.

Kõik poolt.

Esimees A. Birk: „Ainult siis saame oma riigilaeva sadamasse, kui meie kõik ühisel jõul oma riigilaeva juhime. Kandke, maanõunikud, laiali mõtet, et meie siis kõik kätte saame, ka välise abi, kui meie ise kõik teeme, kõik käed tööle paneme.“

Sellega lõpetab esimees sessiooni.

Koosolek lõpeb kell 9 õhtul.

K. Ast (*allkiri*).

H. Raudsepp (*allkiri*).

A. Birk (*allkiri*).

H. Pöhl (*allkiri*).

A. Veiler (*allkiri*).

V. Neggo (*allkiri*).

LISAD.

LISA nr. 1.

Eesti sugurahvale!

Nende Soome vendade nimel, kes lähemas tulevikus Teie armsale kodumaale jõuavad, et Teie rahva vabaduse, rahvuslise iseolemise, Teie noore riigi ärarippumatusse pärast võidelda, kes ühes Teiega valmid on oma südameverega ning hin-

gega Teile rahvuslise iseseisvuse elutingimised ostma — nende nimel meie tere-tame Teid, Eesti vennasrahvas!

Välimised põhjused ei luba meid kõiki, Soome poegi, Teie ridadesse astuda, kuid need lugemata Soome noored mehed, kes ikka ja ikka vabatahtlikkudena tõttavad Teie pärast võitlusele minevate lippude alla, tohiksid kõige parema tunnistuse selle üle pakkuda, missuguse vaimustuse ning süüdistusega Teie püha võitlus siin ühtlasi ka meie võitluseks on tunnistatud.

Meie vabadusevõitluse ülevamate kangelaste hulgast on ka need mehed, major Ekström ning alampolkovnik Kalm, kes Teie kodumaale sõitvatele vabasalkadele etteotsa on asunud, mehed, kes omal ajal oma meeste piiramata usalduse ja armastuse enesele võitsid ning ülema sõjaväejuhatuse poolt kõige suuremat kiitust ning kuulsust mitte ainult oma vapruste ja mehisuse vaid ühtlasi kõige osavamate sõjaväeliste operatsioonide pärast osaks said. Nad mõlemad valmistavad ennast parajasti ette, et Teie võitluseväljadele kohe sõita. Saagu nendele Teie täielik usaldus ja vastutulek osaks, mida — julgeme töötada — nemad täielikult saavad ära teenima.

Ning toogu see võitlus, mille sarnast meie hõimude ajaloos kunagi ette ei ole tulnud, mis esimest korda Eesti ja Soome rahvale võimalikuks teinud, mitte ainult oma rahvuslise iseolemise vaid ühtlasi ka üleinimlikkude hariduseväärtuste pärast vend venna kõrval võidelda, jah, toogu see võitlus ning ühiselt valatud veri mõlemad vennasrahvad üksteisele lähedasteks liitlasteks, kes kõrvuti seistes ilmamarusid ei karda ja auga oma kohuse inimesesoo ja tulevaste põlvede vastu täidavad. Ainult võitluse ning jõupingutuse kaudu, ilma milleta mitte ükski rahvas riiklist vabadust ei ole kätte saanud, sammub ka Eesti rahvas oma lootusrikkale tulevikule vastu.

Toimekond Eesti vabasalkade moodustamiseks.

LISA nr. 2.

- 1) Soome Valitsusele.
- 2) Helsingi Toimekonnale
Eesti Vabasalkade Moodustamiseks.

Soome vennasrahva vabatahtlikkudele.

Meie, aastasajad lahus rännanud ja võõraste vintsutada olnud hõimlased Soome ja Eesti, leiame teineteise saatuslikul tunnil. Rüüstav ja rahvaste iseolemist laastav Vene enamline laene on Eesti Vabariiki hävitamas, Ennast püsti ajavale Eestile tõttab kõige suuremas hädas Soome vennasrahvas appi. Ühiselt valatud veri saab sidemeks olema, mis Soome-

Eesti rahvad jäädavalt ka lähedasse riik- lisse ühendusse liidab.

Maanõukogu esimees: Birk (allkiri).

LISA nr. 3.

Eesti rahvale.

Ajutise Valitsuse aruande ära kuulanud, leiab Maapäev tarviliku olevat Eesti Vabariigi elanikkude poole pöörata järgmise teadaandega:

Eesti noor riik elab praegu raskeid päivi. Vene enamlaste salgad tungivad laastates külasid ja linnasid, rüüstates ja tappes sügavamale meie maale. Eesti sõjavägi on alles asutamisel ja peab juba võitlustest osa võtma. Sõjariistade saamine oli üliraske; ainult meie võimsa toetaja Inglismaa ja vennasrahva Soome abil võisime oma noortele vägedele tarvili- sed sõjariistad kätte anda.

Eesti Riigi kassa oli tühi, kui sakslased lahkusid; ka sellest kitsikusest on Soome rahaasutused meie riiki oma toetus- sega päästnud. Inglise vägev laevastik on meid mere poolt kaitsmas. Meie noor- tele vägedele, mille mõned osad kangelas- likult oma vähese arvu peale vaatamata, juba kuu aega vaenlast kinni pidanud, on lähemal ajal ka välist abi tulemas. Soome vennasrahvas saadab juba lähemal päi- vil vabatahtlikkude pataljoniid meile appi. Rootsisis on liikumine kasvamas, et vaba- tahtlikkude rühmi meile appi saata. Sõja- riistu ja laskemoona on Inglismaalt loota, niisama ka puudevaid toiduaineid. Peale selle on mitmel pool Eestis vabatahtlik- kude löögirühmad asutamisel; noored kui vanad astuvad püssi alla, et isamaad kaitses oma kõige tähtsamat kodaniku- kohust täita. Õppiv noorsugu on kõige suuremat kiitust ja tänu ära teeninud. Seltskond on juba hooguvõtvalt liikumas, et sõjameestele varustamises abiks olla. Kõik see kasvatab lootust, et meie raskest katseajast võime pääseda, pealegi kui Ajutisel Valitsusel kõige laiemad volitu- sed on liitriikide poolt abi nõutamise as- jus tarvilikka samme teha, mis praegu ka Eesti välisesituse kaudu sünnib.

Eesti Vabariigi elanikkudel ei ole praegu põhjust meelt heita. Kuid, kah- juks, tuleb tunnistada, et veel küllalt üle- üldiselt arusaamisele ei ole jõutud; kui tähtis see käesoleval ajal on, et igaüks ja kõik vabatahtlikult ja ilma surveta oma kohuseid täidaksid. Omavalitsuse asutu- sed ei ole igalpool mitte küllalt algatusi avaldanud ja Ajutise Valitsuse kavatsusi aidanud täide viia; isegi kuritahtlikku lohakust on mõnel pool märgata olnud. Seltskonnas on palju arvustust olnud, mitte aga sellele vastavat teguvõimulist kodaniku kohusetunnet leidunud. Lei- dub jõukaid inimesi, kes katsuvad endid isamaakaitsjate kohustest vabastada;

mobiliseeritud mehed ei ilmu väeosadesse, on palju väejooksikuid, kes valdades ja linnades ümber hulguvad, ilma et kohalikud asutused Ajutise Valitsuse määruste järele neid kinni võtaks. Sõjaväe varustamise ja linnadele toiduainete andmise asjus ei ole mitmel pool jõukad maakohad oma kodanikukohust täitnud. Ja kõige kurvem on see, et paljud kas arusaamatutes või võõra raha eest nüüd paraja aja arvavad tulnud olevat, kus võimalik demokraatlike riigikorra hävitamiseks sisemisi rahutusi sünnitada ja Eesti noorele riigile ka seljatagant kallale tungida.

Maapäev nõuab tungivalt, et Ajutine Valitsus kõige kindlamate abinõudega peab nende pahede vastu võitlema. Ühtlasi pöörab Maapäev kõigi Eesti kodanike poole, et nad rahvuse ja klassivahede peale vaatamata kõik oma jõud ühendaksid meie riigi kaitseks selle vaenlase vastu, kes mitte demokraatiat meile ei taha tuua, vaid piiramata ja asutuslagedat salgavalitsust, mis kõiki õiguslise riigikorra aluseid jalge alla tallab.

Maapäev loodab, et Ajutine Valitsus suudab rahva osavõtmisel ja välisel abil riiki kaitsta.

Meie noort sõjaväge, kes väerinnal tuleliinil oma esimese õpetuse saanud, tervitab Maapäev ja kinnitab ühtlasi, et vabas Eestis on maa saamiseks eesõigus neil, kes riiki oma elu panti pannes on kaitsta aidanud, kuna neil, kes väeteenitusest kõrvale hoiavad ja väest ära jooksnud, õigust ei ole rahva maaatagavarast osa saada.

Ei ole põhjust jõuetuks hädaldamiseks. Rasked on noore riigi esimesed sammud, kuid kõigil olgu lipukirjaks, et elu on väärt ainult see, kes vabaduse kaitseks teda on valmis ohverdama.

Kõik Eesti riigi kaitseks välja!

Igal ühel leidub tegevuseala, sest Eesti Vabariik peab ise ennast püsti ajama, siis on tal ka teiste poolt toetust ja abi loota. Rahvast, kes ise oma kaitseks midagi ei suuda ära teha, ei tunnista eluõiguslikeks teiste iseseisvate rahvaste seas. Meie vabaduse armastus ärgu avaldugu mitte ainult sõnades. Nüüd on tegude aeg!

LISA nr. 4.

K o g u m a a i l m a d e m o k r a a t i a l e .

Eesti Maapäev, üleüldiste valimiste läbi kogu Eesti rahva poolt valitud Eesti Vabariigi saadikutekogu, loeb oma kohuseks pöörata kogu haritud maailma demokraatia poole järgmise teadaande ja seletusega:

Kolm ja pool aastat kandis meie rahvas maailmasõja raskusi ja ohvrid, nagu kõik teised Venemaa rahvad. Sellele järgnes veel rõhavam ja kibedam Saksa okkupatsioon. Kuid liitriikide mehiste sõja-

vägede poolt purustatud Saksa militarismuse langemisega pääses ka Eestimaa Saksa okkupatsiooni ikkest. Eesti rahvas võis jälle vabalt hingata, oma riiklise korralduse ja oma saatuse määramist enda kätte võttes.

Eesti rahvas on juba käesoleva, 1918. a. algul oma seadusliku esituse läbi kindlaste otsustanud ja välja kuulutanud, et Eestimaa peab iseseisev demokraatiline vabariik olema. Selle vabariigi korra ja põhiseadused määrab Eesti Asutav Kogu, mis demokraatlisel alusel kogu rahva poolt valitakse. Asutav Kogu tuleb kokku kutsuda niipea kui võimalik. See on kõigi Eesti poliitiliste parteide ühine kindel nõudmine. Sel põhjal otsustas Eesti Maapäev Eesti Asutava Kogu valimisi 1., 2., 3. veebruaril 1919 toime panna ja kinnitas valimisseaduse, mis demokraatia nõuetele kõige täielikumal määral vastab: hääleõigus on igal kodanikul, kes 20 aastat vanaks saanud, sugu peale vaatamata; igauks hääletab seal, kus elab; kõigil on ühtaoline hääleõigus; hääletamine on otskohene ja salajane, proportsionaalsete valimiste juures. Niisugune valimiseviis annab kindlustuse, et Eesti Asutavas Kogus rahva enamuse tahtmine võltsimata avalduse leiab ja Asutav Kogu kõik need ühiselulised uuendused läbi viib, mille järele maa jänuneb. Siin seisab esimesel kohal äärmiselt põleva ja valusa maa-küsimuse lahendamine, mõisnikkude suurmaomanduse likvideerimise sihis.

Eesti Maapäev ja Eesti Ajutine Valitsus tunnistavad, et ainult Asutavast Kogust välja kasvav kindel demokraatiline rahvalitsus ja põhjalikud ühiselulised uuendused suudavad ajaloolise ülekohtu hävitada, maailmasõja ja okupatsiooni haavad parandada ja maal majanduslikku, ühiselulist ja kultuurilist toibumist ning tõusu sünnitada. On veel teine põhjus, miks kogu Eesti rahvas Asutava Kogu kokkukutsumist kõige tarvilikumaks peab. Meie tahame, et rahvaste enesemääramise kõrge põhjusmõte ka meie rahva kohta maksev oleks. Meie tahame, et silmapilgul, kus rahukongressil meie maa saatus otsustatakse, Eesti rahval oma täisõiguslik esitajatekogu oleks, kes on õigustatud rahva nimel rääkima ja tema võltsimata tahtmist avaldama.

Kuid otse praegu, kus meie noor vabariik ennast Asutava Kogu valimiste vastu valmistab, on Venemaa nõukogude vabariik hakanud ilma ühegi meie poolt antud põhjuseta ja isegi ilma sõjakuulutamiseta meiega sõda pidama. Samal ajal, kus ometi kord otsatute vereojade ja pikkade kannatuste järele maailmasõda on lõpule jõudnud, tehakse meie noor vabariik sõja tallermaaks. Meie rahva enesemääramiseõigust jalge alla tallates saadetakse Narva ja Pihkva poolt venelastest, lätlastest ja hiinlastest kokkuseatud palgalised väed

meie maad ära võitma. Niisugusel teel tahetakse meie rahvalt kalli hinnaga kättevõidetud enesemääramiseõigus riisuda ja tema vaba ning demokraatliku edene-mise võimalus hävitada. Meie maa peab Suur-Venemaa nõukogude vabariigi provintiks saama, — see on selle sõjakäigu eesmärk. Selle juures räägitakse muidugi Eesti töölisteklasi vabastamisest kodan-luse ikke alt. Kuid tõelikult ei too meile see sõda ja temaga kaasas käivad laasta-mised, metsikud tapmised ning segadused muud kui nälga, äärmist tööpuudust, täie-likku majandusliku elu kokkulangemist ja kultuuriväärtuste mahatallamist.

Eesti Asutava Kogu valimisteks on kõige demokraatlikum valimisseadus välja töötatud. Meie praegune Ajutine Valit-sus, millest ka sotsialistlikud parteid oma esitajate läbi osa võtavad, on lühikese aja jooksul kõige raskemais tingimistes rea sügavaid ühiselulisi uuendusi läbi viinud ja käsile võtnud: kaheksatunniline töö-päev, radikaalsed töökaitse seadused ja ametiühisuste poolt väljaõõtatud kõrge-natud palgatariff on maksma pandud jne. See ei ole mitte kapitalistliku vabakurna-mise kord ja vähemuse oligarhia, mida meie kaitseme, vaid Eesti rahva iseseisev edenemine demokraatia, vabaduse ja kul-tuuri sihis.

Kuid praegu on Eesti noor vabadus ja demokraatia surmahädaohus. Meie olime ilma sõjariistuta, kui Vene väed hakkasid peale tungima. Saksa okkupatsioonivõimud hävitasid siia tulles meie sõjaväed ja sõjaväelise varustuse. Kuni viimse silma-pilguni takistasid nad igaviisi meie enese-kaitsemist. Tuli isegi ette, et Saksa väe-osad väerinnale minevate Eesti sõjameeste käest sõjariistad väevõimuga ära võtsid. Kõige kibedamal sõjategevuse ajal püüdis okkupatsiooni kindral Kathen raudtee- ja telegrafiühendust väerinna ja Tallinna vahel katkestada. Meie sõjamehed oleks pidanud ilma moona ja abi juurdeveota ja meie haavatud lahinguväljale jääma. Okkupatsioonivõimud rikkusid ära kolm-kümmendtuhat püssi ja kõik siijäänud suurtükid, laskemoona ning raadiotele-grafi jaamad, et neid aga mitte Eesti sõja-väele anda. Suurte raskustega pidi Aju-tine Valitsus uusi vägesid asutama ja väl-jamaalt sõjariistu muretsema.

Kuid võitlusvõimulisi vägesid ei saa üle öö vaenlase tule all luua. Vaenlased tulevad täies sõjariistus, korraldatud, väl-jaõpetatud ja hästi varustatud suurte vägedega, kuna meie neile seni ainult rutuga kokkuseatud, väljaõpetamata salku oleme võinud vastu saata. Sellepärast peab Eesti Vabariik väljaspoolt sõjalist abi ja toetust otsima. Ilma välise abita on meil vähe lootust endi iseseisvust ja vaba-dust alal hoida.

Eesti Maapäev pöörab sel põhjal toe-

tust ja abi otsides kogu haritud ilma demokraatia poole.

Ärge laske peale verise ilmasõja, mis pidi kõigile rahvastele vabaduse ja enese-määramiseõiguse andma, maha tallata noort Eesti Vabariiki, hävitada metsikutes tapmistes ja toores vägivalivalitsuses tema demokraatlike ja kultuurilise edene-mise võimalusi.

Maanõukogu (Maapäeva) esimees:

A. Birk (allkiri).

Sekretär: K. Ast (allkiri).

LISA nr. 5.

Briti Välisministeeriumile.

Saatuslisel tunnil kokku astudes, kus Venemaa anarhistilised enamlaste röövsalgad meie maa piiridesse kaugele sisse on tunginud, peab Eesti Ajutine Maanõu-kogu, kui kõrgema riiklise võimu kandja Eestis, omaks esimeseks kohuseks kõige sügavamas tänutundes tervitada Briti Kuninglikku Valitsust, kes Eesti rahvast tema võitluses demokraatlike riigikorra eest rahvaste vaba enesemääramise alusel niihästi Saksa imperialismuse vägivalla, kui ka Vene enamlaste röövpealetungimise ja hirmuvalitsuse vastu oma abiga mõju-valt on toetanud. Eraldi palub Eesti Aju-tine Maanõukogu oma palavamata tänu avaldada kangelasemeelsele Inglise laevas-tikule, kes ennastsalgavalt meie randade kaitse oma peale on võtnud ja hiilgavate tagajärgedega seda teostab.

Eesti rahvas loodab kindlasti, et mõ-juv abi, mis demokraatiline Inglismaa te-male annab, teda ka aitama saab oma riik-list kord kindlatel demokraatlistel alustel lõpulikult ära määrata.

Maanõukogu esimees: A. Birk.

LISA nr. 6.

Prantsuse Vabariigi Valit-susele.

Saatuslisel tunnil kokku astudes, kus Venemaa anarhistilised enamlaste röövsalgad Eestimaa piiridesse kaugele sisse on tunginud, peab Eesti Ajutine Maanõu-kogu, kui kõrgema riiklise võimu kandja Eestis, oma aukohuseks kõige sügavama tänutundega tervitada Prantsuse Vaba-riigi Valitsust, kui kangelasemeelse ja rahvaste vabastamise eest võitleja vaba Prantsuse rahva esitajat, kelle eneseoh-verdav heitlemine Saksa militarismuse vastu hiilgava võidu on saavutanud ja sel-lega ka Eesti rahvale tee vabale enese-määramisele ja riiklisele iseseisvusele avanud.

Eesti rahvas on kindel, et vaba ja vägev Prantsuse rahvas teda ka praegu-sel hädaohul silmapilgul saatuse hoolde ei jäta, vaid teda ka edasi tema võitluses

oma demokraatlise vabaduse ja riiklise ärarippumatuse eest võimsalt toetab.

Maanõukogu esimees: A. Birk.

LISA nr. 7.

Ameerika Ühisriikide Valitsusele.

Saatuslisel tunnil kokku astudes, kus Venemaa anarhistilised enamlaste röövsalgad Eestimaa piirides kaugele sisse on tunginud, peab Eesti Ajutine Maanõukogu, kui kõrgema riiklise võimu kandja Eestis, oma aukohuseks kõige sügavama tänutundega tervitada Ameerika Ühisriikide Valitsust, kui kangelasemeelse ja rahvaste vabastamise eest võitleja vaba Ameerika rahva esitajat, kelle eneseohverdav heitlemine Saksa militarismuse vastu hiilgava võidu on saavutanud ja sellega ka Eesti rahvale tee vabale enesemääramisele ja riiklisele iseseisvusele avanud.

Eesti rahvas on kindel, et vaba ja vägev Ameerika rahvas teda ka praegusel hädaohtlikul silmapilgul saatuse hoolde ei jäta, vaid teda ka edasi tema võitluses oma demokraatlise vabaduse ja riiklise ärarippumatuse eest võimsalt toetab.

Maanõukogu esimees: A. Birk.

LISA nr. 8.

Itaalia Valitsusele.

Saatuslisel tunnil kokku astudes, kus Venemaa anarhistilised enamlaste röövsalgad Eestimaa piirides kaugele sisse on tunginud, peab Eesti Ajutine Maanõukogu, kui kõrgema riiklise võimu kandja Eestis oma aukohuseks kõige sügavama tänutundega tervitada Itaalia Valitsust, kui kangelasemeelse ja rahvaste vabastamise eest võitleja Itaalia rahva esitajat, kelle eneseohverdav heitlemine Saksa militarismuse vastu hiilgava võidu on saavutanud ja sellega ka Eesti rahvale tee vabale enesemääramisele ja riiklisele iseseisvusele avanud.

Eesti rahvas on kindel, et vägev Itaalia riik teda ka praegusel hädaohtlikul silmapilgul saatuse hoolde ei jäta, vaid teda ka edasi tema võitluses oma demokraatlise vabaduse ja riiklise ärarippumatuse eest võimsalt toetab.

Maanõukogu esimees: A. Birk.

LISA nr. 9.

Jaapani Valitsusele.

Saatuslisel tunnil kokku astudes, kus Venemaa anarhistilised enamlaste röövsalgad Eestimaa piirides kaugele sisse on tunginud, peab Eesti Ajutine Maanõukogu, kui kõrgema riiklise võimu kandja Eestis, oma aukohuseks kõige sügavama tänutundega tervitada Jaapani Valitsust, kui kangelasemeelse ja rahvaste vabastamise eest võitleja Jaapani rahva esitajat, kelle eneseohverdav heitlemine Saksa militarismuse vastu hiilgava võidu on saavutanud ja sellega ka Eesti rahvale tee vabale enesemääramisele ja riiklisele iseseisvusele avanud.

Eesti rahvas on kindel, et vägev Jaapani riik teda ka praegusel hädaohtlikul silmapilgul saatuse hoolde ei jäta, vaid teda ka edasi tema võitluses oma demokraatlise vabaduse ja riiklise ärarippumatuse eest võimsalt toetab.

Maanõukogu esimees: A. Birk.

LISA nr. 10.

Eesti Asutava Kogu
Valimiste
Peakomitee

26. detsembril 1918.

Nr. 45.

Ajutisele Maanõukogule
(M a a p ä e v a l e).

Silmas pidades:

1) et vaenlane ühe osa Eesti Demokraatlise Vabariigi maast oma alla on võtnud,

2) et ülejäänud, olgugi suuremas, Vabariigi osas läbikäimine kodanikkude ja kohtade vahel takistud, ning põhjapoolses jaos igasuguste koosolekute pidamine sõjaolude tõttu keelatud,

arvab Asutava Kogu valimiste Peakomitee võimatu olevat nimetatud valimisi korralikult ärapidada ja paneb Ajutisele Maanõukogule (M a a p ä e v a l e) ette — Asutava Kogu valimisi edasi lükata.

Asutava Kogu valimiste Peakomitee peab tarvilikuks arvamist avaldada, et valimiste uute tähtaegade määramise-volitusi võiks Ajutise Maanõukogu (Maapäeva) Vanematekogu (Seniorenkonvendi) kätte anda.

Esimees: A. Birk (allkiri).
Sekretär: Joh. Teiman (allkiri).